

LEIDSE MILIEURAAD

p/a Vondellaan 44
2332 AG Leiden
06 – 443 93 268
bosmanr52@gmail.com
twitter@lmraad

Leiden, 18 november 2019

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
t.a.v. wethouder voor Werk, Inkomen, Economie & Cultuur
Mw. Y.A. van Delft
Stadhuis
Leiden

Betreft:

Advies over Strategie Circulaire Economie Leiden

Geacht College,

Bij brief van 21 oktober 2019(Z/19/1445737) verzoekt U de LMR te adviseren over de strategie die de gemeente Leiden wil kiezen om in 2050 een circulaire economie gerealiseerd te hebben.

Een verzoek waar wij graag op ingaan. Zoals U terecht in de nota aangeeft gaat het hier om beleidsontwikkeling in een pril stadium, betreft het een transitie met nog heel veel onbekenden, een systeemverandering die naar de mening van de LMR vele malen complexer is dan de energietransitie. Immers, het gaat hier om de verandering van ons economisch systeem waarvan de doelen zich veel minder scherp laten formuleren dan die van de energietransitie. Meer energiebesparing, meer duurzame energie, minder CO₂-uitstoot en meer energieopslag. Nog moeilijk genoeg om te realiseren, maar conceptueel goed te bevatten. Zo niet bij de circulaire economie, waar nog in algemene zin wordt gesproken over kringlopen sluiten, zo min mogelijk primaire grondstoffen inzetten, functiebehoud van producten en verwaarden van materiaalstromen.

Wij onderschrijven dan ook uw opvatting dat de transitie naar de circulaire economie zich in de beginfase bevindt en nog maar deels te doorgronden is.

Desondanks loopt u niet weg voor de uitdaging om toch enige inhoud aan de strategie circulaire economie te geven. En dat doet u op basis van een nota die op grondige wijze ingaat op achtergronden, doelen en opgaven van de circulaire economie. Deze eerste proeve verdient dan ook onze waardering.

Advies

Maatschappelijke opgave

Terecht wordt opgemerkt dat het hier een maatschappelijke opgave betreft die niet alleen door de overheid kan worden aangepakt en opgelost. Integendeel, producenten en consumenten zullen de circulaire economie laten ontstaan (of niet), daarin ondersteund door kennisinstellingen en een faciliterende overheid.

Dat de gemeente in dit proces ruimte zoekt om te leren en niet alles wil vastleggen is terecht. Daarvoor staan we nog teveel aan het begin van de transitie naar de circulaire economie en is de rol van de gemeente beperkt. Wel is dit een uitgelezen kans om samen met het bedrijfsleven nieuwe bedrijvigheid te laten ontstaan. Het gaat hier om innovatieve processen, het ontwikkelen van nieuwe producten en diensten, andere verdienmodellen, andere samenwerking met conculega's. Onderwerpen waarvoor de gemeente de randvoorwaarden kan creëren, maar de creatie aan de bedrijven moet overlaten. Die zien er brood in of niet, die zien marktkansen of niet. De gemeente kan daar een platform voor bieden, kennis ontsluiten, voorbeelden laten zien. En dat is ook de inzet van de gemeente. Maar dat kan krachtiger, zie o.a. Amsterdam, die al enige jaren de Amsterdam Economic Board mede hiertoe heeft opgezet. Het samenwerkingsverband Economie 071 zou zich in die richting verder kunnen ontwikkelen. En daar hoort ook een veel nadrukkelijker rol bij van de Universiteit (CML) en de Hogeschool Leiden.

Aanbeveling 1. Laat Economie071 zich ontwikkelen tot een platform voor bedrijven om voorbeelden te laten zien en kennis te ontsluiten. Betrek de Universiteit (CML) en Hogeschool Leiden bij dit samenwerkingsverband Economie071.

Eigen rol gemeente

Ondanks de dominante rol van producenten en consumenten, de markt, kan de gemeente wel degelijk een betekenisvolle rol spelen. De nota analyseert goed welke mogelijkheden de gemeente zelf heeft om circulaire economie te bevorderen. Zowel in directe als indirecte zin. Op grond daarvan is de keuze goed om zich ook te richten op de bouwsector. De LMR onderschrijft dit van harte. De bouwopgave voor de komende decennia kan, als deze met circulaire principes wordt gerealiseerd, een serieuze bijdrage leveren aan de strategie circulaire economie. Dat heeft alles te maken met het volume dat beoogd wordt te bouwen. Hier vallen meters te maken, zowel waar het gaat om het verwaarden van materiaalstromen, de inzet van secundaire grondstoffen als de terugdringing van de CO₂-uitstoot. De energie inhoud van bouwmaterialen is zo groot, dat substantieel vervanging van primaire door secundaire grondstoffen en de reductie van CO₂-uitstoot daar zeer bij gebaat is. Weliswaar in de keten, en dus niet onmiddellijk toe te rekenen aan Leiden e.o., maar dat mag geen reden zijn om dit na te laten.

Het college stelt voor dit te doen als onderdeel van het Maatschappelijk Verantwoord Inkopen(MVI). De LMR onderschrijft de notie dat circulair inkopen deels overlapt met MVI en elkaar versterkt, doordat de meer 'zachte' kanten van MVI daardoor verbonden worden met de meer technische kanten van circulair inkopen. Het baart de LMR in dit verband zorgen dat u constateert dat de implementatie van MVI moeizaam verloopt. Het aanbestedingsbeleid is in 2016 o.a. op dit aspect herijkt. Om drie jaar later te constateren dat dit onvoldoende functioneert vraagt om maatregelen in de organisatie. De LMR heeft destijds geadviseerd over het aanbestedingsbeleid en ervoor gepleit MVI een prominente plaats hierin te geven. Nu is het een subcategorie. De LMR kan zich niet aan de indruk onttrekken dat deze (onder)waardering mee heeft gespeeld in de matige implementatie tot nu toe.

Het streven om het bouwen in Leiden circulair te maken, zal veel ervaringen opleveren die ook van pas zullen komen bij het beïnvloeden van andere bedrijfssectoren. Leer ook van andere gemeenten. De gemeente heeft zich namens Economie 071 inmiddels aangesloten bij Cirkelstad, het netwerk en platform waar gemeenten van elkaar leren op het gebied van circulaire economie. Leer ook van de gemeente Amsterdam, de LMR heeft daar eerder op gewezen, die al wat eerder het pad van de circulaire economie is opgegaan. En die nu specifiek voor de bouw voor het volgende kiest: het faciliteren van grondstoffen en materialenopslag, het stimuleren van hoogwaardig hergebruik, het stimuleren van grondstofpaspoorten. De eigen mogelijkheden van de gemeente om hier sturing te geven worden maximaal ingevuld. De gemeente kan meer dan hij denkt.

Het derde terrein waar de gemeente mogelijk een eigen rol ziet is in het verwaarden van materiaalstromen in Leiden en de regio eromheen. Zeer wezenlijk maar zeer moeilijk beïnvloedbaar. En nu dus vooral richten op faciliteren en kennisuitwisseling. De LMR onderschrijft dit.

De burger speelt uiteraard ook een rol, maar dan vooral als consument en als ontdoener van afvalstoffen. Op de rol daarbij van de gemeente wordt hieronder teruggekomen. Algemene informatie is goed, maar de aankoopkeuzes die een consument maakt zijn vele malen complexer dan hiermee kunnen worden beïnvloed. Laat dat vooral aan de bedrijven over. Het samenwerkingsverband Economie 071 kan hier een belangrijke rol spelen. Bijvoorbeeld door zichtbaar te maken wat er al aan goede voorbeelden en initiatieven te melden zijn.

Wat wel nodig is, is monitoring en toetsing van claims. Is het wel werkelijk circulair en/of duurzaam? Dit zou op zijn minst in regionaal verband moeten gebeuren. Productketens strekken zich nu eenmaal uit over de gemeentegrenzen.

Aanbeveling 2. De LMR beveelt aan om bij de bouwopgave van Leiden vervanging van primaire door secundaire grondstoffen en het verwaarden van materiaalstromen zo snel als mogelijk te integreren in het aanbestedingsbeleid en MVI een veel prominentere plaats te geven bij de aanbestedingen.

Aanbeveling 3. Leer ook van andere gemeenten; o.a. van Amsterdam, die eerder is begonnen en ervaring heeft met sturen op circulariteit bij de bouw.

Afvalbeleid

Afvalpreventie en recycling spelen een grote rol in de circulaire economie. Het nastreven van een circulaire economie versterkt de noodzaak ervan. Maar het is veel meer dan afvalpreventie en recycling. Uiteindelijk gaat het om zo min mogelijk nieuwe grondstoffen in de keten in te zetten. Dat betekent anders ontwerpen gericht op functioneel hergebruik. Niet alleen het materiaal dient te worden hergebruikt maar het product als zodanig moet waarde behouden en weer te gebruiken zijn voor andere functies.

Producent en Rijksoverheid zijn hier de eerst aangewezenen om op deze gebieden stappen te zetten. De gemeente kan zelf ook het nodige doen door het stellen van eisen in het kader van het aanbestedings- en inkoopbeleid. Zij kan zelfs het gebruik van bepaalde producten verbieden. Denk aan het gebruik van plasticbekertjes op 2 en 3 oktober. In dit verband kan de rol van de gemeente op het gebied van de verwijdering van het huishoudelijk restafval niet onbesproken blijven. Vastgesteld moet worden dat de doelen van 100 kg restafval per inwoner en 75% hergebruik in 2020 bij lange na niet gehaald zullen worden. In zijn advies van november 2017 heeft de LMR aanbevelingen gedaan om hierbij in de buurt te komen. Helaas heeft uw college deze niet allemaal ter harte genomen. De LMR wil onder uw aandacht brengen dat het halen van deze doelen een niet te onderschatten effect hebben op innovaties op het gebied van met name materiaal hergebruik. Kunststofafval is hier een goed voorbeeld van.

Aanbeveling 4. Geef in uw strategie afvalbeleid en recycling de nodige aandacht en draag er zorg voor dat de circulaire economie veel meer is dan dat. Voorkom de valkuil: “We zijn circulair omdat we zoveel aan afvalpreventie en -recycling doen.”

Tot Slot

Nogmaals, de LMR waardeert deze eerste invulling van de Strategie Circulaire Economie en beschouwt het ook als zodanig. Veel is nog onbekend, veel zal nog geleerd moeten worden en de uitkomsten zullen volstrekt anders zijn dan wij nu denken. Dat is niet erg, als de gemeente voor zichzelf ook de ruimte creëert om dat andere te accepteren, wat het ook moge zijn. Maar niet vrijblijvend. Het is vallen en opstaan, ‘prutsenderwijs’ naar de woorden van hoogleraar Duurzame Bedrijfskunde Jan Jonker, maar wel met de focus op 2050, een volledig circulaire economie in Leiden.

Met vriendelijke groet,

Rob Boerée, voorzitter